

เปลี่ยนการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนสู่วิถีชีวิตของครูอนุบาล
Turning Classroom Action Research into a Way of Life
for Preschool teachers

วนิชชา สิทธิพล¹

Wanitcha Sittipon¹

Received: February 20,2022 Revised: February 20,2022 Accepted: May 20,2022

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแนวทางและมุมมองใหม่สำหรับการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนที่ผสมผสานเข้าไปกับวิถีการทำงานในแต่ละวันของครูอนุบาล ซึ่งจากเดิมครูอนุบาลประสบปัญหา คือ ไม่สามารถค้นหาปัญหาในการทำวิจัยได้ ขาดที่ปรึกษาหรือผู้ที่คอยแนะนำ ทำให้การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนไม่ประสบความสำเร็จและเกิดทัศนคติเชิงลบ แต่อย่างไรก็ตาม การทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนเป็นกระบวนการสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาครูและเด็ก โดยครูสวมบทบาทเป็นครูนักวิจัยที่สังเกตเด็กเป็นรายบุคคลอย่างละเอียดเพื่อค้นหาปัญหา พร้อมทั้งแสวงหาวิธีการแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบเพื่อเปลี่ยนแปลงวิธีการเรียนรู้เดิมเป็นการเรียนรู้เชิงรุก ส่งผลให้เด็กได้รับการพัฒนาอย่างสมวัยและเสริมสร้างการเรียนรู้ได้อย่างเต็มศักยภาพ ในขณะเดียวกัน ครูได้สร้างองค์ความรู้ใหม่ เกิดการพัฒนาตนเองและวิชาชีพอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ จนกลายเป็นครูมืออาชีพที่สามารถเติมเต็มพัฒนาการและเรียนรู้ของเด็กได้ นอกจากนี้ หากครูอนุบาลมีการดำเนินการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนโดยใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพจะส่งผลให้ครูสามารถพัฒนาความคิดของตนเองได้อย่างรวดเร็ว โดยไม่รู้สึกลำบากใจ และสามารถพัฒนาเด็กในชั้นเรียนได้อย่างสร้างสรรค์มากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน, ครูอนุบาล, การพัฒนาทางวิชาชีพ

Abstract

This academic paper aimed to present new guidelines and perspectives for classroom practice research integrated into the work routine of preschool teachers. In the past, preschool teachers faced particular problems, such as not being able to identify the problem when conducting research and a lack of mentors or people to offer guidance. This resulted in unsuccessful classroom action research and negative attitudes. However, classroom action research is a critical process for the development of teachers and children. The teacher takes on the role of a researcher who must carefully observe the children individually to identify problems, systematically inquire about solutions, and change traditional learning methods to active learning. As a result, children are developed according to their age and can enhance their learning to the fullest potential. Meanwhile, teachers create new knowledge and the continuous development of personality and professionalism until becoming proficient teachers who can effectively complement the

¹ สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

Early childhood education, Faculty of home economics technology, Rajamangala University of Technology Thanyaburi.

1 Corresponding author Email: wanitcha_s@rmutt.ac.th

development and learning of children. In addition, if preschool teachers conduct classroom action research using a professional learning community, teachers can develop their ideas more quickly on their own without feeling alone, as well as develop children in the classroom more creatively.

Keywords: Classroom action research, Preschool teachers, Professional development

บทนำ

“ครู คือ ปัจจัยสำคัญในการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน ครู คือ มนุษย์ที่สามารถสร้างแรงบันดาลใจให้เด็กนักเรียนที่จะพัฒนาคุณลักษณะของตนเองและสร้างค่านิยมต่าง ๆ ให้เกิดขึ้น ไม่มีเทคโนโลยีใด สามารถมาแทนที่ครูได้ ด้วยเหตุผลดังกล่าว นั่นคือว่า ทำไมครูที่ดีจึงสามารถเปลี่ยนแปลงชีวิตลูกศิษย์ ได้...” พระราชดำรัส สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในการพระราชทานรางวัลสมเด็จพระเจ้าฟ้ามหาจักรี ครั้งที่ 3 (2562) แสดงให้เห็นได้ว่า ครูเป็นกลุ่มบุคคลแรกที่สำคัญและเป็นกลไกในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน เพราะครูทำหน้าที่พัฒนาบุคคลในสังคมให้มีความรู้ความสามารถเท่าทันกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ดังนั้น การพัฒนาครูให้มีสมรรถนะทางวิชาชีพสูงจึงเป็นเรื่องที่จำเป็นและต้องปฏิบัติอย่างจริงจังต่อเนื่อง เพื่อให้ครูสามารถนำไปพัฒนาผู้เรียนให้สามารถเผชิญหน้ากับสถานการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นทั้งในปัจจุบันและอนาคต (สุรศักดิ์ ปาเฮ, 2553)

ครูอนุบาลเป็นหนึ่งในบุคลากรทางการศึกษาที่มีหน้าที่ในการอบรม ดูแล สนับสนุน ช่วยเหลือ และอำนวยความสะดวก ให้เด็กได้เรียนรู้และพัฒนาตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ครูอนุบาลจึงมีความสามารถในการวางแผนและจัดประสบการณ์ให้เหมาะสมกับพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ทั้งรายบุคคลและรายกลุ่มมากกว่าการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน แต่อย่างไรก็ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตราที่ 30 ได้ระบุไว้ว่า ครูไทยทุกคนต้องทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน โดยกำหนดให้ครูต้องทำวิจัยเพื่อพัฒนาการจัดการเรียน การสอน และใช้การวิจัยเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ของเด็กและครู สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ที่กล่าวว่า การพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างนวัตกรรม และเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง จำเป็นต้องพัฒนาศักยภาพครูอาจารย์ ให้มีความสามารถในการสร้างสรรค์งานวิจัยและนวัตกรรม การเรียนรู้ที่แก้ปัญหาหรือส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน นอกจากนี้ การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนที่เกิดจากการบูรณาการวิธีการปฏิบัติงานร่วมกับการพัฒนาองค์ความรู้ที่เกิดจากการปฏิบัติ ส่งผลให้การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนเป็นการพัฒนาหลักสูตรและการปรับปรุงวิธีการปฏิบัติงาน เพื่อพัฒนาคุณภาพ การเรียนการสอนด้วยการวิจัย (พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และคนอื่น ๆ, 2560)

Clark, Porath, Thiele, and Jobe (2020) กล่าวถึง การวิจัยปฏิบัติการว่าเป็นกระบวนการสืบเสาะอย่างสร้างสรรค์ โดยนักวิจัยเป็นผู้สร้างความรู้ในประเด็นที่เฉพาะเจาะจง ผ่านการวางแผน การลงมือปฏิบัติการ ประเมิน การปรับปรุง และการเรียนรู้จากประสบการณ์ กลายเป็นกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ที่นักวิจัยเรียนรู้และแบ่งปันความรู้ที่สร้างขึ้นใหม่กับผู้ที่ต้องการเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน (Classroom Action Research: CAR) เป็นวิจัยประเภทหนึ่งในวิจัยปฏิบัติการ (Action Research) ซึ่งสามารถสอดแทรกเข้าไปในระหว่างการจัดการเรียนการสอนของครูในแต่ละวันได้ (สุวิมล ว่องวาณิช, 2559) โดยงานวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนมีเป้าหมายเพื่อให้ครูแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน และนำผลมาใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น โดยครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการวางแผน แก้ปัญหา ศึกษาสภาพปัญหาการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น พร้อมทั้งแสวงหาวิธีการหรือทางเลือกในการแก้ปัญหา

หรือพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อหาทางปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่องจนบรรลุผลสำเร็จของการแก้ปัญหาหรือพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน (พิชิต ฤทธิจรูญ, 2557)

การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน: การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ

การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนก่อให้เกิดประโยชน์อย่างมากในการแก้ไขปัญหาของผู้เรียนและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครู ดังนั้น การที่ครูสามารถทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนได้ประสบผลสำเร็จจึงนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญกับทั้งผู้เรียนและครู ดังนี้ (จิตติรัตน์ แสงเลิศอุทัย และชัยยุทธ มณีรัตน์, 2562; สหไทย ไชยพันธุ์, 2553)

1. การเปลี่ยนแปลงของผู้เรียน

การทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนส่งผลทางตรงให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาความรู้ ความสามารถที่จำเป็นและสำคัญต่อการนำไปใช้ในการดำเนินชีวิต ตัวอย่างเช่น การที่ผู้เรียนในชั้นเรียนมีความรู้ความสามารถพื้นฐานแตกต่างกัน บางคนเรียนรู้ได้เร็ว ส่วนบางคนเรียนรู้ได้ช้า หากครูใช้รูปแบบการสอนแบบเดียวกันทั้งชั้นเรียน ผู้เรียนที่เรียนรู้ได้ช้าจะไม่สามารถเรียนรู้ได้ทัน ทำให้เกิดปัญหาในชั้นเรียน การที่ครูไม่วางเฉยและพยายามวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหาแล้วคิดหาทางแก้ปัญหาจนสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนักเรียนให้ดีขึ้น ด้วยนวัตกรรมกรรมที่มีความหลากหลาย ทันสมัยและมีความเหมาะสม ส่งผลให้ผู้เรียนได้รับการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมตามความสามารถในการเรียนรู้ของตนเอง ผู้เรียนจึงเกิดการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาความสามารถได้อย่างเต็มศักยภาพ นอกจากนี้ การเก็บรวบรวมข้อมูลด้านพัฒนาการ ความสามารถ จุดเด่น จุดด้อย และจุดที่ควรพัฒนาทั้งรายบุคคลและรายกลุ่มอย่างเป็นระบบของครู ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถนำข้อมูลที่ได้รับจากเสนอแนะของครูมาปรับปรุงและพัฒนาการเรียนรู้ของตนเองได้อย่างต่อเนื่อง

2. การเปลี่ยนแปลงของครู

การทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนส่งผลให้ครูเป็นครูมืออาชีพสามารถพัฒนาตนเองให้มีความเชี่ยวชาญในทักษะการวิจัย และเพิ่มพูนทักษะการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องภายในห้องเรียนและโรงเรียน (Mills, 2011) ทั้งพัฒนาความสามารถในการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถและคุณลักษณะที่สำคัญตามเป้าหมายที่วางไว้ได้ รวมถึงยังพัฒนาความสามารถในการวิเคราะห์ปัญหา แสวงหาองค์ความรู้ใหม่ ๆ เพื่อการพัฒนาผู้เรียนและการจัดการเรียนรู้ของตนเองได้อย่างเป็นระบบและเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน จนกลายเป็นครูนวัตกรรมผู้สร้างสรรค์นวัตกรรมสู่ชั้นเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่ง Johnson (2012) ยืนยันว่า การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนช่วยเชื่อมช่องว่างระหว่างการวิจัยและการปฏิบัติ ช่วยให้ครูเข้าใจและสังเกตสิ่งที่เกิดขึ้นในห้องเรียนมากขึ้น ในเวลาเดียวกันก็ให้ความสนใจกับการค้นคว้าวิธีการสอนที่ดีที่สุดไปด้วย แม้ว่าบางครั้งนวัตกรรมชิ้นแรกอาจมีข้อบกพร่อง แต่เมื่อได้มีการปรับปรุงอยู่เสมอก็สามารถพัฒนาเป็นผลงานที่มีประโยชน์เป็นที่ยอมรับได้เช่นกัน

ความแตกต่างของขั้นตอนการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนของครูอนุบาล

การทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนเป็นทางเลือกที่น่าสนใจสำหรับครูและบุคลากรทางการศึกษา ในการทำความเข้าใจและปรับปรุงคุณภาพของการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ เนื่องจากการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนมีขั้นตอนที่เป็นระบบ สามารถเชื่อมช่องว่างระหว่างความรู้และสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในชั้นเรียนได้ ซึ่งตามปกติขั้นตอนของกระบวนการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้ (Mertler, 2014; สุวิมล ว่องวานิช, 2559)

1. **ขั้นวางแผน** เป็นการวิเคราะห์ สำนวญปัญหาและจำกัดขอบเขตของงานวิจัย โดยใช้ 5w1H question เช่น ครูต้องการแก้ไขปัญหาของเด็กระดับใด (Who), เรื่องอะไรบ้างที่ได้ก่น่าเป็นห่วง หรือต้องการความช่วยเหลือ (What), ปัญหาที่เกิดขึ้นเริ่มต้นเมื่อไหร่ (When), ปกติปัญหานี้เกิดขึ้นที่บ้านหรือที่โรงเรียน (Where), ทำไมจึงเกิดปัญหานี้ขึ้นมาได้ (Why) และ ควรแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นอย่างไร (How) เป็นต้น รวมถึงค้นหาข้อมูลและเก็บรวบรวมข้อมูลเบื้องต้น เพื่อเลือกนวัตกรรมหรือวิธีการที่นำมาใช้ในการแก้ปัญหา และการวางแผนการทำวิจัย

2. ขั้นปฏิบัติ เป็นการนำนวัตกรรมหรือวิธีการที่นำมาใช้ในการแก้ปัญหาปฏิบัติตามแผนที่กำหนดไว้ ตั้งแต่การเขียนแผนการจัดประสบการณ์ การสร้างเครื่องมือ และการลงมือปฏิบัติ

3. ขั้นสังเกตแผนการปฏิบัติ เก็บรวบรวมและการวิเคราะห์ข้อมูลจากการใช้นวัตกรรมแก้ปัญหา ซึ่งการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนเป็นกระบวนการดำเนินงานที่เป็นวงจรต่อเนื่อง ดังนั้น การเก็บข้อมูลจึงขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ในการวิจัยและการออกแบบงานวิจัย

4. ขั้นการสะท้อนผลและแบ่งปันข้อมูล เป็นการสรุปผลและสะท้อนคิดเกี่ยวกับผลงานวิจัยที่เกิดขึ้นเพื่อนำมาใช้วางแผนการพัฒนาต่อ พร้อมทั้งเขียนรายงานวิจัย โดยรายงานวิจัยต้องมีความชัดเจน สม่่าเสมอ ง่ายต่อการเข้าใจ และรูปแบบถูกต้อง รวมถึงมีการแลกเปลี่ยนผลการวิจัยในกลุ่มเพื่อเพิ่มโอกาสในการสะท้อนความคิดตนเองและเปิดโอกาสให้ครูมีความเข้าใจลึกซึ้งและค้นพบคำตอบสุดท้าย

แต่ขั้นตอนในการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนของครูอนุบาล เนื่องจากผู้เรียนที่ได้รับการแก้ไข ปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นเด็กเล็กที่ยังไม่สามารถสื่อสาร ตอบแบบสอบถาม หรือทำข้อสอบเพื่อประเมินผล การเรียนรู้ได้ ดังนั้น ครูอนุบาลจึงจำเป็นต้องใช้ทักษะที่หลากหลายในการรวบรวมข้อมูลที่เกิดขึ้นจาก เด็กด้วยวิธีการที่แตกต่าง จึงส่งผลให้การทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนของครูอนุบาลมีความแตกต่างไปด้วย

Guy (2011) และ Mukherji and Albon (2015) ได้ระบุขั้นตอนในการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนของครูอนุบาล แบ่งเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. พิจารณาความต้องการและจุดมุ่งหมายของหลักสูตร จากนั้นเริ่มเขียนบันทึกสะท้อน การเรียนรู้ประจำวัน (Reflective Diary) เพื่อสังเกต จดบันทึกคำพูด และเก็บรวบรวมผลงานเด็กทั้งที่ ประสบความสำเร็จและผิดพลาด จดบันทึกเรื่องที่ตนเองสนใจจากการดูทีวี อ่านหนังสือ วารสาร อย่างสม่ำเสมอ และพูดคุยแลกเปลี่ยนความรู้และความคิดเห็นกับเพื่อนครู ครอบครั้ว หรือพี่เลี้ยง เพื่อค้นหาหัวข้อที่ ตนเองสนใจอย่างแท้จริง

2. วางแผนการทำงาน เริ่มจากเลือกหัวข้อที่ตนเองสนใจ แล้วลงมือค้นหาประเด็นจากแหล่งข้อมูล ต่าง ๆ ด้วยการอ่านและค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับหัวข้อที่สนใจอย่างลึกซึ้ง เพื่อคิดหาวิธีที่เป็นไปได้ ในการแก้ไขปัญหาและออกแบบงานวิจัยของตนเอง ในขั้นนี้การตั้งคำถามจะช่วยตัดสินใจและกำหนด ขอบเขตของหัวข้อให้แคบลง

3. ศึกษาและเลือกประเภทของงานวิจัยให้เหมาะสมกับจุดประสงค์ของการวิจัย ซึ่งการออกแบบ งานวิจัยจะใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นที่ได้จากการศึกษาข้อมูลมาใช้ในการตั้งคำถามในการวิจัย จุดประสงค์ในการวิจัย เลือกตัวอย่างตามหลักการและระเบียบวิธีวิจัย ตลอดจนเลือกวิธีการเก็บรวบรวม ข้อมูลที่เหมาะสม ด้วยวิธีการสังเกต การสัมภาษณ์ และการตรวจสอบชิ้นงาน

4. ลงมือทำงานวิจัย วิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอข้อมูลด้วยวิธีการที่เหมาะสมสอดคล้องกับ จุดประสงค์การวิจัย นำเสนอข้อมูลให้เข้าใจง่าย เช่น ตาราง แผนภาพ และมีการอภิปรายผลที่สนับสนุน ด้วยข้อมูลที่นำเสนอเชื่อถือ

5. แบ่งปันข้อมูล เป็นการแลกเปลี่ยนผลการวิจัยและการสะท้อนความคิด โดยใช้การพูดหรือ การเขียนรายงานวิจัยให้เพื่อนครู ผู้ปกครอง เห็นถึงความสำเร็จในการทำวิจัย โดยมีเป้าหมายเพื่อ พัฒนาการเรียนรู้ของเด็ก เปิดโอกาสให้ครูมีความเข้าใจในการทำวิจัยลึกซึ้งขึ้นและสร้างความภาคภูมิใจ ให้กับตัวครู

สรุปได้ว่า ขั้นตอนในการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนระหว่างครูในระดับชั้นอื่นและครูอนุบาล พบว่า แม้ว่าขั้นตอนหลักมีความแตกต่างกันเพียงเล็กน้อย แต่มีรายละเอียดในแต่ละส่วนนั้นมีแตกต่างกัน อยู่หลายส่วน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนของครูอนุบาลที่ให้ความสำคัญ กับการเก็บข้อมูลเบื้องต้นอย่างละเอียดและครอบคลุมในทุกด้านของการพัฒนาการ เพราะครูอนุบาล มีความเชื่อว่า เด็กทุกคนต้องได้รับการพัฒนาอย่างเป็นองค์รวม รอบด้านและสมดุล ทั้งด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ จิตใจ ด้านสังคมและด้านสติปัญญาเพื่อให้เด็กเติบโตขึ้นเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ นอกจากนี้

การทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนของครูอนุบาลใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสังเกต การสัมภาษณ์ และการตรวจสอบผลงานของเด็กที่ได้การทำกิจกรรมมากกว่าการทดสอบเด็กโดยใช้ดินสอและกระดาษ

ปัญหาของการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนของครูอนุบาล

การพัฒนาครูด้านการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนที่ผ่าน ไม่ค่อยประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร เพราะวิธีการพัฒนาครูส่วนมากไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและความต้องการในการปฏิบัติงานจริงของครู และเมื่อศึกษาสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นกับครูอนุบาลก็พบว่า เป็นเกิดปัญหาเช่นเดียวกัน คือ ครูอนุบาลไม่สามารถทำงานวิจัยด้วยตนเองได้ และไม่อยากทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน อันเนื่องมาจากสาเหตุหลัก ๆ 3 ประการ ดังนี้ (วนิชชา สิริพิพล, 2562)

1. ครูขาดความรู้และมีความเข้าใจคลาดเคลื่อนในการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน ทำให้ครูเริ่มต้นการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนโดยเลือกประเด็นปัญหาจากความสนใจของตนเองแทนปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในชั้นเรียน รวมทั้งมิได้ใช้ข้อมูลหรือผลจากการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ทำให้ไม่สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนได้ นอกจากนี้ ครูยังมีความเข้าใจว่า การทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนจำเป็นต้องมีชิ้นงานหรือสื่อการสอนที่ออกมาเป็นรูปธรรมเท่านั้น การเปลี่ยนแปลงวิธีการสอนหรือเทคนิคการสอนของตนเองไม่ถือว่าเป็นงานวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน นอกจากนี้ การที่ครูได้รับการอบรมวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนหลายครั้ง จากวิทยากรหลากหลายท่าน และในแต่ละครั้งครูรับทราบแนวทางการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนที่แตกต่างกัน เช่น วิจัยหน้าเดียว วิจัยห้าบท จนทำให้ครูเกิดความสับสนในรูปแบบของการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน อันเนื่องจากรูปแบบการฝึกอบรมหรือการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการด้านการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนในปัจจุบัน เน้นการให้ความรู้ด้านการวิจัยที่เป็น การวิจัยเชิงวิชาการ มากกว่าการสอนให้ครูสามารถทำวิจัยเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน ทำให้ครูประสบปัญหาในการทำวิจัย และทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนไม่ประสบผลสำเร็จ อีกทั้งครูส่วนใหญ่ต้องทิ้งชั้นเรียน เพื่อเข้ารับการฝึกอบรมที่หน่วยงานอื่นจัดขึ้น และเมื่อกลับมาโรงเรียนก็ไม่สามารถนำข้อมูล ความรู้ ในการฝึกอบรมมาใช้ในการพัฒนางานได้ จึงไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตการปฏิบัติจริงของครู (พัชนี กุลฑานันท์, พิสิฐ ฌษัททร, ไพโรจน์ สติระยากร, และมนต์ชัย เทียนทอง, 2554; มนสิช สิริสมบุญ, 2561)

2. ครูขาดการสืบค้นข้อมูลและวิธีการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนอย่างเป็นระบบ เมื่อครูพบปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนของตนเอง ครูใช้ประสบการณ์เดิมเป็นหลักในการเลือกวิธีการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน เช่น เลือกกิจกรรมที่ใช้แก้ปัญหาโดยคิดว่าเด็กในห้องเรียนมีความสนใจกิจกรรมอะไรเป็นพิเศษ โดยไม่มีการศึกษาค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติมจากเอกสาร ตำรา หรือจากแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือ ทำให้บางครั้งวิธีการที่นำมาใช้ในการแก้ปัญหาไม่สอดคล้องกับปัญหาที่เกิดขึ้น และส่งผลให้งานวิจัยปฏิบัติการไม่ประสบความสำเร็จ จนเกิดความท้อแท้และไม่อยากทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน อีกทั้งครูมีการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนไม่ครบทุกขั้นตอน โดยขาดการวิเคราะห์ผล สรุปผล และอภิปรายผลการวิจัย ดังนั้น ผลงานวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนส่วนใหญ่จึงจบลงที่ตรงที่ครูนำรายงานผลข้อมูลดิบรวมเข้าเป็นรูปเล่มและส่งให้กับบุคลากรของโรงเรียน ซึ่งผลงานวิจัยของอิสริยาญา ฉิมพลี, พงศ์เทพ จิระโร, และสมศักดิ์ ลีลา (2560) พบว่า การสร้างความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอนและกระบวนการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนที่ถูกต้อง ตลอดจนการฝึกฝนทักษะวิจัยให้มีความเชี่ยวชาญเป็นเรื่องที่ต้องใช้เวลาในการศึกษาและทำความเข้าใจ

3. ครูมีทัศนคติทางลบต่อการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน โดยมองว่างานวิจัยเป็นสิ่งที่ยาก เกิดความกลัว วิดกกังวล และไม่มั่นใจว่าตนเองจะสามารถทำงานวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนได้สำเร็จ นอกจากนี้ ครูมีความรู้สึกโดดเดี่ยวในการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน เนื่องจากไม่มีกลุ่มหรือเพื่อนคอยช่วยเหลือหรือให้คำปรึกษา ไม่มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้หรือพูดคุยในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน ส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นแบบต่างคนต่างทำ อีกทั้งข้อจำกัดด้านเวลาและภาระหน้าที่การงาน

ที่มาจากงานประจำทำให้ครูขาดโอกาสในการศึกษาค้นคว้าได้อย่างเต็มที่ ซึ่งจันทวรรณ พลวัฒน์ และ สุวิมล ว่องวานิช (2558) พบว่า คุณลักษณะผู้เรียนมีอิทธิพลทางตรงต่อเวลาการเรียนรู้เชิงวิชาการมาก จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องส่งเสริมคุณลักษณะผู้เรียนที่ดีทั้งในด้านความรู้สึกรักของผู้เรียน ความเชื่อในความสามารถของตนเองต่อการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน เมื่อผู้เรียนเกิดความรู้สึกที่ดีและ มีความเชื่อในความสามารถของตนเอง จะส่งผลต่อการเพิ่มเวลาการเรียนรู้เชิงวิชาการและทุ่มเทเวลามากขึ้น

แนวทางการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนของครูอนุบาล

การทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนที่เหมาะสมและมีประโยชน์ต่อการพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก คือ การที่ครูสามารถผสมผสานการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของชั้นเรียน ฉะนั้น ครูจึงจำเป็นที่จะต้องมีการวางแผนการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนอย่างละเอียดรอบคอบ โดยแนวทางการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนของครูอนุบาลที่นำเสนอเป็นการดำเนินงานวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ ซึ่งชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพเป็นการรวมกลุ่มของครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มุ่งมั่นแสวงหาองค์ความรู้และเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง ในลักษณะของชุมชนเชิงวิชาการที่มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียน การจัดการเรียนการสอน และคุณภาพการศึกษา โดยเน้นการปฏิบัติงาน การสะท้อนความคิด และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน จนสามารถนำความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้เพื่อปรับปรุงและพัฒนาการศึกษาของผู้เรียน รวมทั้งพัฒนาโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (DuFour, Dufour, & Eaker, 2008; Hord, Roussin, & Sommers, 2010; ชาริณี ตรีวิธัญญ์, 2560) กล่าวคือ แต่เดิมครูอนุบาลมีการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนแบบต่างคนต่างทำ มีปัญหาที่ไม่รู้จะไปปรึกษาใคร ไม่กล้าที่จะขอความช่วยเหลือ จึงทำให้ไม่สามารถทำงานวิจัยจนสำเร็จ และเกิดความท้อแท้ แต่เมื่อนำชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพเข้ามาใช้ร่วมกับการทำวิจัยในชั้นเรียน การเริ่มต้นทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนของครูอนุบาลจะเปลี่ยนไป เพราะครูจะพบว่า ครูมีกลุ่มคนที่คอย สนับสนุนและให้ความช่วยเหลือที่คอยอยู่เคียงข้างตลอดกระบวนการ ครูสามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ปรึกษาปัญหา และขอความช่วยเหลือเกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อเพิ่มพูนองค์ความรู้และเปลี่ยน มุมมองร่วมกับสมาชิกในชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพได้ การดำเนินงานวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนผ่าน ชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพจึงถือว่าเป็นแนวทางหนึ่งที่สามารถตอบเจตจำนงและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับ การทำวิจัยในชั้นเรียนของครูอนุบาล

แนวทางการดำเนินงานวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพสามารถ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1) การวิเคราะห์เด็ก เริ่มต้นจากการประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียน ทำให้รู้ว่า ผู้เรียนเป็นอย่างไร และนำไปสู่การตั้งคำถามวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน เช่น ปัญหาที่เกิดขึ้นคืออะไร ปัญหาที่เกิดขึ้นมีสาเหตุมาจากอะไร ใครเป็นผู้เกี่ยวข้องกับปัญหานั้นบ้าง และสภาพของปัญหานั้นเป็น อย่างไร มีความรุนแรงมากน้อยเพียงไร 2) การประเมินเพื่อพัฒนาการแผนจัดการเรียนการสอน ซึ่งครูนำ สภาพความเป็นจริงในชั้นเรียนเพื่อค้นหาแนวทางในการดำเนินการวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น (สิริพันธ์ สุวรรณมรรคา, 2559) การดำเนินการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนในลักษณะนี้จะช่วยให้ครูเกิดการเรียนรู้ จากการแลกเปลี่ยนความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ของครูในกลุ่มได้เป็นอย่างดี ลดความรู้สึก โดดเดี่ยวในการทำงานและมีที่ปรึกษาในการให้คำแนะนำและช่วยเหลือให้ครูสามารถประสบความสำเร็จ ในการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนของครูได้ โดยมีรายละเอียดดังนี้

การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน 1: การวิเคราะห์เด็ก เป็นการวิจัยที่เริ่มต้นจากการที่ครูทำความเข้าใจกับเด็กในชั้นเรียนเป็นรายบุคคล เพื่อวางแผนการจัดประสบการณ์ให้เหมาะสมและตรงตามความต้องการ ของเด็ก จนนำไปสู่การวิเคราะห์และสำรวจปัญหาหรือสิ่งที่ต้องการพัฒนา ได้แก่ สภาพปัญหาปัจจุบันที่ เกี่ยวข้องกับพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ปัญหาใดเป็นปัญหาเร่งด่วนหรือมีผลต่อพัฒนาการและ การเรียนรู้ของเด็กมากที่สุด ซึ่งปัญหาวิจัยสามารถสรุปได้จากการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของ

เด็กตามสภาพจริง ผ่านร่องรอยการเรียนรู้ของเด็ก และหลักฐานอื่น ๆ เช่น บันทึกสุขภาพ รูปภาพ วิดีโอ เป็นต้น โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การวิเคราะห์เด็กเป็นรายบุคคล เป็นการวางแผนและรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเด็กแต่ละคนในทุกด้าน ตั้งแต่ภูมิหลังของเด็ก เช่น เพศ อายุ น้ำหนัก ส่วนสูง โรคประจำตัว ตลอดจนพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน ซึ่งสามารถเก็บข้อมูลตามมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย 2560 โดยครูต้องเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการที่หลากหลายและทำซ้ำหลายครั้ง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงตามความเป็นจริงมากที่สุด การรวบรวมข้อมูลสามารถทำได้หลายวิธี ได้แก่ 1) สังเกตเด็ก 2) สัมภาษณ์ครูประจำชั้นเดิมหรือผู้ปกครอง 3) เอกสารต่าง ๆ เช่น สมุดบันทึกพัฒนาการนักเรียนปฐมวัย สมุดบันทึกสุขภาพแม่และเด็ก ซึ่งการที่ครูประเมินและรวบรวมข้อมูลของเด็กแต่ละคนจะทำให้ทราบว่ามีพัฒนาการและการเรียนรู้ตามเป้าหมายที่วางไว้หรือไม่ ผ่านการสังเกตพฤติกรรมและการตั้งคำถาม เพื่อตอบคำถามที่ใช้ในการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน 2 ข้อ ได้แก่ 1) เด็กในห้องเรียนแต่ละคนมีลักษณะเป็นอย่างไร 2) จุดเด่นและจุดด้อยของเด็กแต่ละคนเป็นอย่างไร และผลที่ได้ คือ ครูจะรู้จักและเข้าใจธรรมชาติของเด็กแต่ละคนในห้องเรียนของตนเองเป็นอย่างดี

2. การวิเคราะห์เด็กเป็นรายกลุ่ม เป็นการนำผลที่ได้จากการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กมาจัดระบบ ทำให้ครูเห็นภาพรวมทั้งหมดของเด็กในชั้นเรียน ซึ่งการวิเคราะห์เด็กเป็นรายกลุ่มอาจใช้การแบ่งเด็กในห้องออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มเก่ง กลุ่มปานกลาง (ผ่านตามเกณฑ์) และกลุ่มที่ต้องปรับปรุงแก้ไข โดยในการประเมินพัฒนาการแต่ละด้าน เด็กบางคนอาจจะอยู่ในกลุ่มที่ต้องปรับปรุงแก้ไขในทุกพัฒนาการและการเรียนรู้ ในขณะที่เด็กบางคนอาจจะอยู่ในกลุ่มที่ต้องปรับปรุงแก้ไขเป็นบางพัฒนาการ ซึ่งผลที่เกิดขึ้นนี้จะตรงตามความเป็นจริงหรือไม่ ขึ้นอยู่กับการวิเคราะห์ที่ผู้เรียนเป็นรายบุคคลในตอนต้น ดังนั้น การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กอย่างรอบคอบและตรงตามความเป็นจริงจะทำให้ครูสามารถตอบคำถามที่ใช้ในการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน 2 ข้อ ได้แก่ 1) พัฒนาการของเด็กในชั้นเรียนแต่ละด้านเป็นอย่างไร 2) จุดเด่น จุดด้อย จุดที่ควรพัฒนา และแนวทางในการพัฒนาชั้นเรียนคืออะไร และผลที่ได้ คือ ครูจะรู้จักสภาพห้องเรียนของตนเองดียิ่งขึ้น

3. วิเคราะห์ปัญหาที่นำไปสู่วิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน เมื่อครูได้ภาพรวมของเด็กในชั้นเรียน ครูจะเริ่มมองเห็นปัญหาและเข้าใจปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในห้องเรียนของตน แต่ถ้าหากครูยังไม่สามารถวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ ครูอาจใช้วิธีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสมาชิกในชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ โดยให้เพื่อนเข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอแนะ ให้คำแนะนำ หรือช่วยเหลือ ในฐานะเพื่อนคู่คิดซึ่งสามารถจับเป็นคู่และเป็นกลุ่มได้ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนจะช่วยให้ครูได้มุมมองทางความคิดใหม่ ๆ สร้างความรู้สึกไม่โดดเดี่ยวในการทำงาน และนำครูไปสู่การให้ข้อมูลย้อนกลับที่ดี จนสามารถเปลี่ยนกระบวนการตัดสินใจเพื่อปรับปรุงแก้ไขการทำงานของตนเองได้ โดยวิธีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้นี้ครูสามารถทำได้ตลอดเวลา ตั้งแต่ต้นจนจบกระบวนการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน คำถามที่ครูใช้ในการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน คือ 1) ปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็กในห้องคืออะไร และ 2) ครูจะพัฒนาเด็กในห้องเรียนได้อย่างไร

นิลรัตน์ นวกิจไพฑูรย์ (2560) กล่าวถึง ปัญหาในงานวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนสามารถจำแนกออกเป็น 3 ประเภท คือ

1) ปัญหาเชิงแก้ไขปรับปรุง คือ ปัญหาที่เกิดขึ้นทั้งอดีตและปัจจุบันไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ซึ่งในอนาคตอาจจะเกิดขึ้นด้วย จึงจำเป็นต้องแก้ไขปัญหานี้ก่อน เช่น ปัญหาด้านพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กไม่เป็นไปตามวัย ปัญหาด้านพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเด็ก เป็นต้น

2) ปัญหาเชิงป้องกัน คือ ปัญหาที่ยังไม่เคยเกิดขึ้นในอดีตและปัจจุบัน แต่เป็นปัญหาที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต จึงจำเป็นต้องป้องกันไว้ก่อน เช่น พฤติกรรมก้าวร้าวในเด็กประถม

3) ปัญหาเชิงพัฒนา คือ ปัญหาที่อดีตและปัจจุบันยังยอมรับได้ถือว่าเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ แต่ต้องการเพิ่มคุณภาพหรือพัฒนาให้ดีขึ้นกว่าเดิม เช่น การพัฒนาทักษะต่าง ๆ ของเด็กอนุบาล เพื่อให้มีความเชี่ยวชาญในด้านนั้นๆมากขึ้น

4. สะท้อนการเรียนรู้ เป็นการที่ครูนำการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นทั้งผลการวิจัยและกระบวนการมาสะท้อนความคิดและนำเสนอแลกเปลี่ยนความรู้ร่วมกันกับสมาชิกในชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ เช่น เพื่อนครู ผู้เชี่ยวชาญในด้านการวิจัยหรือด้านการศึกษาปฐมวัย และผู้บริหาร ซึ่งผู้ที่เข้าร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้สามารถให้ข้อมูลย้อนกลับกับตัวครูผู้วิจัยได้ โดยการให้ข้อมูลย้อนกลับนั้นไม่มีกฎเกณฑ์ตายตัว แต่ต้องตรงประเด็น อธิบายผลที่เกิดตามจริง และทันเวลา เพื่อให้ครูเข้าใจการเรียนรู้ของตนเองและปรับปรุงงานวิจัยได้ทันที่ (Bartlett, 2015) ซึ่งคำถามที่ครูใช้ในการสะท้อนการเรียนรู้ คือ 1) บทเรียนสำหรับตนเองในการพัฒนาเด็ก 2) บทเรียนของตนเองในเรื่องหลักในการออกแบบแผนการจัดการเรียนการสอนที่ควรจัดให้กับเด็กและควรมีตัวอย่างแผนการจัดการเรียนการสอนตามหลักนี้ไว้สัก 2 ตัวอย่างที่แตกต่างกัน 3) ข้อเสนอแนะสำหรับตนเองในการปรับปรุงและพัฒนาการจัดเก็บข้อมูลการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อผู้จัดเก็บ รวมทั้งการพัฒนาตนเองของครู

การรายงานผลการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน 1: การวิเคราะห์ผู้เรียน เป็นการรายงานผลการวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคลและรายกลุ่ม ซึ่งสะท้อนผลกลับมาให้เห็นว่า การจัดการเรียนการสอนของครูประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด และนำไปสู่การวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็กในชั้นเรียน แต่อย่างไรก็ตามในชั้นเรียนอนุบาลไม่ได้มีเพียงแค่เด็กเท่านั้น แต่ยังมีครูด้วย ดังนั้น ครูจึงจำเป็นต้องไตร่ตรองการสอนของตนเองว่า เหมาะสมกับพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กเพียงใด เหมาะสมกับวัยแค่ไหน และเรื่องที่สอนตรงตามความต้องการและความสนใจของเด็กเพียงพอรึหรือไม่ จึงนำไปสู่การวิจัยครั้งต่อไป คือ การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน 2: การประเมินเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครู

การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน 2: การประเมินเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครู เป็นการวิจัยที่เริ่มต้นจากการที่ครูรู้จักตนเอง สิ่งสำคัญคือ ครูต้องสามารถประเมินตนเองได้ โดยต้องรู้ว่าการสอนที่เกิดขึ้นในทุกวันเป็นอย่างไร พึงพอใจกับผลที่เกิดขึ้นมากน้อยแค่ไหน เป้าหมายของการเรียนรู้ของตนเองคืออะไร และทำอย่างไรถึงจะไปถึงเป้าหมายที่ต้องการได้ ซึ่งการที่ครูสามารถประเมินตนเองได้ ครูจะกลายเป็นผู้ที่สามารถตั้งเป้าหมายการเรียนรู้ได้ด้วยตนเองและรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตน ส่งผลให้ครูเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง สามารถระบุจุดอ่อนของการปฏิบัติงานและปรับปรุงพฤติกรรมการสอนของตนเอง

1. การวิเคราะห์การสอนของตนเอง สิ่งที่จะช่วยให้ครูทบทวนการสอน สะท้อนความคิด และประเมินการสอนของตนเองออกมาได้ดีต้องอาศัยการเก็บรวบรวมข้อมูลจาก 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนแรก คือ การเขียนบันทึกหลังการสอนอย่างสม่ำเสมอ ปกติครูอนุบาลจะเขียนบันทึกหลังการสอนเป็นความเรียงสั้น ๆ เช่น เด็กส่วนใหญ่ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม มีความกระตือรือร้นในการตอบคำถาม แต่มีเด็กบางคนยังพูดคุ้ยและเล่นกันเสียงดัง ซึ่งการเขียนบันทึกหลังการสอนลักษณะนี้จะเป็นการอธิบายภาพรวมของเด็กในชั้นเรียนที่เกิดขึ้น ข้อมูลภาพรวมเหล่านี้จึงกว้างมากจนไม่สามารถเห็นปัญหาของการสอนที่เกิดขึ้นได้อย่างชัดเจน ครูสามารถปรับเปลี่ยนการเขียนบันทึกหลังการสอนให้ละเอียดและรอบคอบด้วยวิธีการใช้คำถามเพื่อช่วยให้เขียนบันทึกหลังการสอนได้ตรงประเด็นมากขึ้น เช่น 1) การสอนประสบผลสำเร็จตามที่ครูกำหนดวัตถุประสงค์และวางแผนไว้มากน้อยเพียงใด เพราะอะไรจึงเป็นเช่นนั้น 2) ถ้าหากการเรียนการสอนไม่สามารถพาเด็กบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้จะอย่างไร 3) ครูสามารถแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นได้อย่างไร 4) สิ่งที่ได้เรียนรู้จากการสอนคืออะไร

ส่วนที่สองคือ การสังเกตพฤติกรรมเด็กทั้งในและนอกห้องเรียน (แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรม) การสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง (แบบสัมภาษณ์ผู้ปกครอง หรือครูประจำชั้นเดิม) และผลงานเด็ก ซึ่งเราได้ข้อมูลนี้มาจากรายงานผลการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน 1: การวิเคราะห์ผู้เรียน นำข้อมูลทั้งสอง

ส่วนคิดวิเคราะห์จะทำให้สามารถตอบคำถามที่ใช้ในการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน 2 ข้อ ได้แก่ 1) จุดเด่นในการสอนของคุณครูมีอะไรบ้าง มีสาเหตุมาจากอะไร 2) ปัญหาในการสอนมีอะไรบ้าง และมีสาเหตุมาจากอะไร

นิลรัตน์ นวกิจไพฑูรย์ (2560) กล่าวถึง สาเหตุของปัญหาในงานวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนสามารถจำแนกออกเป็น 3 ประเภท คือ

- 1) สาเหตุของเด็ก เช่น สุขภาพร่างกายไม่แข็งแรง มีโรคประจำตัว เป็นต้น
- 2) สาเหตุจากตัวครู เช่น ขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่สอน ขาดสื่อการสอน สื่อการสอนไม่น่าสนใจ เทคนิคการสอนไม่เหมาะสม ครูไม่ได้เตรียมการสอน เป็นต้น
- 3) สาเหตุจากปัจจัยอื่น ๆ เช่น ขาดแหล่งเรียนรู้ สภาพแวดล้อมไม่เหมาะสม ผลกระทบที่เกิดจากเวลาในการจัดการเรียนรู้ไม่เพียงพอ ผู้ปกครองไม่ให้ความร่วมมือ เป็นต้น

การเลือกปัญหาที่นำมาใช้ในการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน ควรเป็นปัญหาเร่งด่วนที่จำเป็นต้องแก้ไขทันที เนื่องจากส่งผลโดยตรงกับพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก และควรเป็นปัญหาที่ครูสามารถดำเนินการแก้ปัญหาได้จริงตามศักยภาพ ซึ่งครูต้องทราบว่าตัวเองมีความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ รวมทั้งหน้าที่ในความรับผิดชอบเหมาะสมกับปัญหาที่ต้องการแก้ไขเพียงใด ในส่วนนี้สามารถใช้แผนผังความคิด ซึ่งจะทำให้ครูอนุบาลสามารถมองเห็นปัญหาและสาเหตุของปัญหาได้อย่างครบถ้วนเป็นระบบ ร่วมกับการนำเสนอแลกเปลี่ยนความรู้ร่วมกันกับสมาชิกในชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพเพื่อให้สมาชิกช่วยกันเสนอความคิดเห็น ให้คำแนะนำที่เชื่อมโยงความคิดจนเกิดความชัดเจนในตัวของปัญหาและวิธีการแก้ไขปัญหามากขึ้น

2. ศึกษาทฤษฎีและเลือกวิธีการที่นำมาใช้ในการแก้ปัญหาหรือพัฒนา หลังจากที่ได้วิเคราะห์ปัญหา คัดเลือกปัญหาที่จำเป็นเร่งด่วนที่ต้องแก้ไข รวมทั้งวิเคราะห์ค้นหาสาเหตุเพื่อนำไปสู่การค้นหานวัตกรรมมาใช้แก้ปัญหาให้สอดคล้องกับสาเหตุ เช่น เด็กไม่สามารถจำแนกสิ่งของโดยใช้เกณฑ์ 1 เกณฑ์ เนื่องจากครูไม่เคยจัดกิจกรรมให้เด็กได้ฝึกฝนการสังเกต เปรียบเทียบ เด็กจึงไม่สามารถแยกความเหมือนและความต่างของสิ่งของที่กำหนดได้ หรืออาจจะเป็นเพราะสื่อที่นำมาใช้ในการจัดกิจกรรมไม่ชัดเจนเพียงพอที่เด็กจะสามารถแยกแยะตามเกณฑ์ได้ ดังนั้น ก่อนที่จะตัดสินใจเลือกวิธีการเพื่อใช้แก้ปัญหา ครูควรศึกษาทฤษฎี แนวคิด หรือหลักการที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ เทคนิควิธีการต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับปัญหาวิจัย จนสามารถตอบคำถามที่ใช้ในการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน 2 ข้อ ได้แก่ 1) แนวทางแก้ไขหรือปรับปรุงพัฒนาการสอนของตนเองมีอะไรบ้าง 2) เราจะนำแนวทางแก้ไขมาปรับปรุงพัฒนาการสอนจนนำไปสู่การวางแผนการวิจัยและเขียนโครงร่าง เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการวิจัยในชั้นต่อไป

3. ลงมือปฏิบัติ เป็นการวางแผนและลงมือปฏิบัติตามแผนการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนที่วางไว้ โดยเริ่มต้นตั้งแต่การวางแผนและจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ตามวิธีการที่ค้นคว้ามาได้ จัดเตรียมสื่อวัสดุและอุปกรณ์จนนำมาสู่การสร้างเครื่องมือวัดผลพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กหลังการจัดกิจกรรม โดยครูจะต้องพิจารณาว่าจะใช้เครื่องมือใดที่สามารถรวบรวมข้อมูลได้ครบถ้วนตรงตามวัตถุประสงค์เหมาะสมกับลักษณะของข้อมูลที่ต้องการวัด และเหมาะสมกับวัยของเด็ก เช่น แบบสังเกตพฤติกรรม แบบทดสอบการปฏิบัติจริง แบบประเมินชิ้นงาน เป็นต้น ซึ่งครูควรใช้เครื่องมือที่หลากหลายในการเก็บข้อมูลเด็ก หลังจากนั้น เมื่อครูจัดทำแผนการจัดประสบการณ์และสร้างสื่อการเรียนรู้ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมเรียบร้อยแล้ว ก็นำมาดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดประสบการณ์พร้อมทั้งสังเกตและเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้เครื่องมือที่เตรียมไว้ จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอผลที่ได้จากการใช้วิธีการในการแก้ปัญหานั้น ๆ

4. สะท้อนการเรียนรู้ เป็นการที่ครูนำการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นทั้งวิธีการดำเนินการและผลลัพธ์ที่ได้จากการแก้ปัญหามาสะท้อนความคิดและนำเสนอแลกเปลี่ยนความรู้ร่วมกันกับสมาชิกใน

ชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ ตลอดจนนำผลสรุปที่ได้จากการเรียนรู้ร่วมกันไปสู่การปรับปรุง และวางแผนแก้ไขการปฏิบัติงานของครูต่อไป

สุดท้ายนี้ หากการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนทุกขั้นตอนของครูอนุบาลได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารสถานศึกษาด้วยการ 1) สนับสนุนให้ครูได้ประเมินการเรียนรู้ของตนเองและเป็นเจ้าของการเรียนรู้ ด้วยการสังเกตและรับฟังอย่างตั้งใจ 2) มีส่วนร่วมกับครูอนุบาลในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสะท้อนความคิดเกี่ยวกับการเรียนการสอนในชั้นเรียนและการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนอย่างกัลยาณมิตร และ 3) สร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ โดยการเตรียมสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ แหล่งข้อมูล และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้พร้อมพร้อมกับการเรียนรู้ รวมถึงสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ที่อบอุ่นปลอดภัย การทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนของครูอนุบาลก็มีโอกาสที่จะประสบความสำเร็จมากขึ้น พร้อมทั้งช่วยสร้างทัศนคติที่ดีต่อการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนในครั้งต่อไปอีกด้วย

บทสรุป

การดำเนินการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนของครูอนุบาลร่วมกับสมาชิกในชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพจะส่งผลให้ครูได้รับการพัฒนาตนเองได้อย่างรวดเร็ว เปิดความคิด ขยายมุมมองการเรียนรู้ และสามารถพัฒนาเด็กในชั้นเรียนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้น ด้วยวิธีการร้อยเรียงเรื่องการสอน การประเมิน และการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน ให้เป็นเนื้อเดียวกันเข้าสู่วิถีการทำงานในแต่ละวันของครูเพื่อพัฒนาวิชาชีพครูสู่ความเป็นมืออาชีพ โดยเริ่มต้นจากการที่ครูอนุบาลเปลี่ยนแปลงวิถีการปฏิบัติงานจากเดิมมาเป็นให้ความสำคัญกับการสังเกตเด็กในชั้นเรียน สังเกตการสอนของตนเอง สะท้อนความคิด ตั้งคำถาม ค้นคว้าหาข้อมูล และประเมินตนเองอย่างสม่ำเสมอ ผลที่ได้ คือ ครูมีความชำนาญในการรู้จักเด็กในชั้นเรียนของตนเองว่าแต่ละคนมีจุดเด่น จุดด้อยอะไร และต้องการการพัฒนาในเรื่องใดบ้าง ในขณะที่เดียวกันครูก็รู้จักตัวเองมากขึ้นว่ามีจุดเด่น จุดด้อยอะไร และต้องการการพัฒนาในเรื่องใดบ้าง จนทำให้ครูสามารถเข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนของตนเอง และพยายามค้นหาวิธีการแก้ไขปัญหานั้น ประสบความสำเร็จ

เอกสารอ้างอิง

- จันทวรรณ พลวัฒน์ และสุวิมล ว่องวาณิช. (2558). ปัจจัยเชิงสาเหตุและผลของเวลาการเรียนรู้เชิงวิชาการในชั้นเรียนวิจัยการศึกษาของนักศึกษาครู. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา*, 10 (4), 168-181.
- จิตติรัตน์ แสงเลิศอุทัย และชัยยุธ มณีรัตน์. (2562). การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน. *วารสารวิจัยและพัฒนาหลักสูตร*, 9(2), 1-11.
- ชาโรณี ตรีวีรบุญ. (2560). การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพด้วยการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน แนวคิดและแนวทางสู่ความสำเร็จ. *วารสารครุศาสตร์*, 45(1), 299 – 319.
- นิลรัตน์ นวกิจไพฑูริย์. (2560, มกราคม-มิถุนายน). การพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนโดยใช้กระบวนการวิจัย: “การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน”. *วารสารนาคบุตรปริทรรศน์*, 9(1), 151-163.
- พัชนี กุลทธานนท์, พิสิฐ เมธาภัทร, ไพโรจน์ สติระยากร, และมนต์ชัย เทียนทอง. (2554). การพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมครูแบบผสมผสานในการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 5(2), 97-115.
- พิชิต ฤทธิ์จรรยา. (2557). *ปฏิบัติการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน ครูทุกคนทำได้ไม่ยาก*. กรุงเทพฯ: แฮาส์ ออฟ เคอร์มิสท์.
- พิมพ์พันธ์ เตชะคุปต์ และคนอื่น ๆ. (2560). *ทักษะ 7C ของครู 4.0*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- มนสิข สิทธิสมบุญ. (2561). การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน สำหรับครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์*, 20(4), 157-165.
- วณิชชา สิทธิพล. (2562). พัฒนาการกระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน ของครูอนุบาลโดยใช้หลักการประเมินเพื่อการเรียนรู้และชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ. (ปริญญาานิพนธ์ปริญญาคุษฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ). สืบค้นจาก <http://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/69956>
- สหไทย ไชยพันธ์. (2553). ครูผู้สอนกับแนวปฏิบัติในการทำวิจัย : วิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน. *วารสาร มหาวิทยาลัยราชภัฏวราชนครินทร์*, 2(3), 99-114.
- สิริพันธ์ สุวรรณมรรคา. (2559). การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน. สืบค้นจาก <http://cid.buu.ac.th/information/doc-6.pdf>
- สุรศักดิ์ ปาเฮ. (2553). การพัฒนาครูทั้งระบบตามยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552 – 2561). สืบค้นจาก http://www.dla.go.th/upload/ebook/column/2012/7/1860_5273.pdf
- สุวิมล ว่องวานิช. (2559). การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน. (พิมพ์ครั้งที่ 18). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Bartlett, J. (2015). *Outstanding assessment for learning in the classroom*. NY: Routledge.
- Clark, J. S., Porath, S., Thiele, J., and Jobe, M. (2020). *Action Research*. Retrieved from <https://newprairiepress.org/ebooks/34>
- Dufour, R., Dufour, R., & Eaker, R. (2008). *Revisiting professional learning communities at work: New insights for improving schools*. Bloomington: Solution Tree.
- Guy, R. H. (2011). *Doing your early years research project*. (2nd ed). UK: SAGE.
- Hord, S. M., Roussin, J.L., & Sommers, W. A. (2010). *Guiding professional learning communities : Inspiration, challenge, surprise, and meaning*. California: Corwin Press.
- Johnson, A. P. (2012). *A short guide to action research*. (4th ed.). USA: Pearson Education
- Mertler, C. (2014). *Action research: Improving schools and empowering educators*. (4th ed.). USA: SAGE.
- Mills, G. E. (2011). *Action research: A guide for the teacher researcher*. (4th ed.). NJ: Pearson.
- Mukherji, P., & Albon, D. (2015). *Research methods in early childhood: An introductory guide*. UK: SAGE.